

Vergaderjaar 1983–1984 Nr. 55f

18 121

Wijziging van de indeling in tariefgroepen in de inkomsten- en de loonbelasting en wijziging van de inkomstenberekening voor gehuwde belastingplichtigen in de inkomstenbelasting alsmede aanpassing van een aantal andere wetten

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR FINANCIËN¹

Vastgesteld 21 december 1983

Het voorbereidend onderzoek gaf aanleiding tot het formuleren van de hierna volgende vragen en opmerkingen.

Voorafgaande opmerkingen

Met het oog op een zo zorgvuldig mogelijke behandeling van dit onderwerp heeft de commissie een oproep geplaatst in de Staatscourant waarbij belangstellenden werden uitgenodigd schriftelijk commentaar te geven op het onderhavige wetsvoorstel. De commissie wenst haar grote erkentelijkheid te betuigen aan alle organisaties en personen die op deze oproep gereageerd hebben.

ALGEMEEN

De leden van de fractie van het **C.D.A.** wensten enige opmerkingen van algemene aard te maken.

Allereerst wezen zij erop, dat het thans gaat om een tussenfase, die in deze vorm wordt voorgesteld voor in beginsel alleen het jaar 1984. Voor de positieve punten van deze tussenfase sloten zij zich aan bij het daaromtrent opgemerkte in het advies van de Raad van State dd. 29 september 1983. Uiteraard dient de beoordeling van een tussenfase mede afhankelijk te zijn van het eindbeeld. Zij achtten meer helderheid nodig over het eindbeeld, dat het kabinet voor ogen heeft. In de memorie van toelichting worden hoofdlijnen geschetst van een derde fase, die reeds per 1 januari 1985 zou ingaan. Deze leden vroegen om een nadere uiteenzetting van de maatschappelijke doelstellingen die het eindbeeld bepalen. Bij de parlementaire behandeling is daarover tot nu toe weinig helderheid ontstaan. In ieder geval zijn daarover door onderscheiden fracties in de Tweede Kamer onderling verschillende standpunten ingenomen. Waar wil het kabinet uitkomen als het gaat om bijvoorbeeld de volgende punten:

- de individualisering van het eigen inkomen, niet alleen ten aanzien van het persoonlijk arbeidsinkomen, maar ook voor inkomsten uit vermogen (dividenden e.d.);
- de individualisering of non-individualisering van de belastingvrije sommen;
- de individualisering of non-individualisering van de tarieven.

¹ Samenstelling: Christiaanse (CDA) (voorzitter), Von Meijenfeldt (CDA), Kiers (CDA), Zoon (PvdA), Simons (PvdA), Van Graafeiland (VVD), Van Tets (VVD), mw. Bischoff van Heemskerck (D'66), Vogt (PSP), Hoekstra (CPN), Barendregt (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Schuurman (RPF) en Van der Jagt (GPV).

Uit de beschrijving in de memorie van toelichting van de derde fase ten aanzien van de verzelfstandiging van het inkomen leidden deze leden af, dat het kabinet streeft naar individualisering van ook de vermogensinkomsten. Realiseert de regering zich, dat mede op grond van buitenlandse ervaring, een zodanige individualisering kan leiden tot alleen door fiscale overwegingen ingegeven vermogensverschuivingen en tot een drastische verlaging van de belastingdruk op inkomen uit vermogen? Kan iets worden medegedeeld over de ervaringen in Zweden in dit opzicht?

In hoeverre heeft het kabinet enige zekerheid dan wel indruk, dat het in de memorie van toelichting geschetste systeem van subjectieve draagkracht bij de tarieven voor de derde fase – waarbij de verschillen in belastingdruk tussen alleen- en tweeverdieners worden verminderd – op voldoende consensus berust in de Staten-Generaal? Ware het niet beter geweest daaromtrent eerst, alvorens met deze tussenfase te komen, een oordeel van de Staten-Generaal te vragen?

Wat zou het oordeel van het kabinet zijn over een eindregeling, waarin individualisering van zowel het inkomen als in belangrijke mate van de belastingvrije sommen en de tarieven is opgenomen?

Deze leden spraken er overigens hun waardering over uit, dat het kabinet reeds de schets van de hoofdlijnen van de derde fase heeft gegeven. *Zolang deze derde fase geen wet is, bestaat daarover uiteraard geen zekerheid.* Zij zouden het op prijs stellen, indien op hun vraag over de eindregeling enigszins uitgebreide en duidelijke antwoorden worden gegeven.

Als volgend punt van hun opmerkingen van algemene aard stelden de leden van de fractie van het C.D.A. enige vragen over de eventuele gevolgen van de in de Tweede Kamer aanvaarde motie van de leden De Grave en Van Iersel (stuk 18 121, nr. 19). Daarin spreekt de Tweede Kamer als haar oordeel uit, dat ten principale de meting van de subjectieve draagkracht dient te geschieden aan de hand van materiële criteria en verzoekt zij de regering in het kader van de derde fase alle formele criteria voor het meten van de subjectieve draagkracht nader te overwegen en daarbij speciale aandacht te schenken aan enige leeftijdscriteria.

Is het juist, dat het bij de formele criteria naast leeftijdsgrenzen ook gaat om het huwelijk?

Betekent uitvoering van deze motie naar het oordeel van het kabinet, dat het huwelijk fundamenteel zijn positie in de inkomsten- en loonbelasting zou kunnen verliezen? Met andere woorden, worden in deze opzet niet langer enige niet-huwelijkse relatievormen met het huwelijk gelijkgesteld qua belastingdruk, maar vormt omgekeerd, de materiële relatievorm het uitgangspunt, waarvan het huwelijk slechts één van de, zij het belangrijke, uitingsvormen is?

Een ander algemeen punt, dat de leden van de fractie van het C.D.A. aan de orde stelden had betrekking op de kringen van personen die als ongehuwden een gezamenlijke huishouding kunnen voeren en waarbinnen alsdan aanspraak kan worden gemaakt op de bijna-alleenverdienerstoelage c.q. de alleenverdienerstoelage. Wie vallen hier zoal onder? Kunnen enige voorbeelden «uit het leven gegrepen» worden gegeven?

Een andere vraag van deze leden was in hoeverre het geprojecteerde nieuwe fiscale stelsel invloed heeft op het al dan niet met kinderen, ook met oudere kinderen boven 34 jaar, voeren van een gezamenlijke huishouding. Heeft dit stelsel de tendens het samenwonen of het uit elkaar gaan te bevorderen, alleen de fiscale factor in aanmerking nemend?

Kunnen de bewindslieden mededelen welke fiscale consequenties het in de nieuwe wetgeving zal hebben als bejaarde ouders, die niet meer zelfstandig kunnen wonen, bij een gehuwde of samenwonende zoon of dochter gaan wonen? Verliest in een dergelijk geval de gehuwde alleenverdienende zoon of dochter zijn hoge belastingvrije voet als alleenverdiener en/of verliest in die situatie de bejaarde ouder de alleenstaandentoeslag?

De leden van de C.D.A.-fractie zouden een dergelijke consequentie maatschappelijk hoogst ongewenst vinden.

Dezelfde vraag zouden zij willen stellen met betrekking tot de fiscale consequenties bij invoering van deze wetgeving voor ouders, die een gehandicapt kind boven de 27 jaar in huis hebben en verzorgen. Ook ontvangen deze leden gaarne een beschouwing over de samenhang van dit wetsvoorstel met overig kabinetsbeleid ten aanzien van deeltijdarbeid c.q. part-timewerk.

Voorts vroegen deze leden van de fractie van het C.D.A. of het gehele ontworpen stelsel als fraude-bevorderend dan wel als fraude-tegenwerkend kan worden gekwalificeerd, het een en ander in vergelijking met het huidige stelsel.

Kan nog eens op het rechtvaardigheidsaspect worden ingegaan van het gevolg van het wetsvoorstel ten aanzien van betrekkelijk geringe tweede inkomens, het een en ander in vergelijking met twee min of meer gelijke, hogere inkomens? In dit verband van de draagkracht bij deze zogenaamde tweeverdieners was bij de leden van de fractie van het C.D.A. ook een vraag, mede gebaseerd op ingezonden brieven, hoe de extra uitgaven voor kinderen in dit kader eigenlijk zouden moeten worden vergoed.

Welke extra kosten kunnen tweeverdieners in aanmerking nemen, aangezien het toch duidelijk is dat het verwerven van een tweede inkomen in een huwelijk of ander samenlevingsverband met extra kosten gepaard gaat? Hoe is dit in het kader van het midden- en kleinbedrijf en de landbouw, indien de vrouw meewerkt? Hoe zullen ten slotte de verschillende groepen van de bevolking die zwaardere fiscale lasten te dragen krijgen, hiervan op de hoogte komen c.q. op de hoogte worden gebracht? Wanneer zullen de 550 extra ambtenaren in dienst treden?

Ten slotte wensten de leden van de fractie van het C.D.A. er hun waardering over uit te spreken, dat aan het aspect van de draagkracht zo'n grote betekenis wordt toegekend. Wel wezen zij erop, dat vele gehuwde en ongehuwde partners, met name ook die met de lagere inkomens, hun gezamenlijk inkomen dikwijls alleen met veel opofferingen bereiken. Dit wordt bevestigd door de vele brieven, die de Eerste Kamer heeft ontvangen over dit onderwerp.

De fractie van de **V.V.D.** sprak haar waardering uit voor de poging om tot een meer gelijke behandeling van belastingplichtigen te komen. Dat daarbij rekening is gehouden met aspecten van verzelfstandiging en draagkracht/zorgplicht komt de fractie voorts als juist voor. Het zo veel mogelijk trachten tegemoet te komen aan de bezwaren tegen het huidige systeem van inkomsten- en loonbelasting, te weten:

- de ongelijke behandeling van gehuwden en ongehuwden in gelijke of vergelijkbare omstandigheden;
 - de ongelijke behandeling van echtgenoten (met name de vrouw) met als voornaamste element de starheid van de fiscale rolverdeling en de beperkte omvang van de fiscale verzelfstandiging van de vrouw
- sprak de fractie ten zeerste aan.

Op zichzelf achtten de leden van de fractie het te billijken dat het totale proces van het aanpassen van de systematiek aan de maatschappelijke situatie anno 1983 in drie fasen is geknipt. Voor een dergelijke gigantische operatie kan dat zelfs gewenst zijn, doch dan wordt het van des te groter betekenis te beoordelen of iedere fase op zich een stap is in de richting van het einddoel.

Ten aanzien van de laatstbedoelde beoordeling bestaan in de V.V.D.-fractie grote aarzelingen, sommige zodanig principieel van aard dat reparatie in de derde fase uiterst moeilijk, zo niet mogelijk lijkt. De aarzelingen hebben met name betrekking op:

- het begrip gezamenlijke huishouding;
- de privacy, bewijs- en controleproblematiek;
- de verwerking van emancipatorische aspecten;
- effecten op c.q. samenhang met andere wetgeving;
- de schokeffecten;
- de uitvoeringsproblematiek per 1-1-'84.

De leden van de V.V.D.-fractie stelden zich voor bij de openbare behandeling uitvoerig op deze aspecten in te gaan. Hun specifieke vragen wensten zij in het hierna volgende gedeelte van het verslag aan de orde te stellen.

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** wensten in dit gedeelte van het verslag een drietal vragen te stellen. Allereerst stelden zij de vraag of een overzicht kan worden verstrekt dat aangeeft met betrekking tot de zogenaamde 3e fase welke toezeggingen er in het debat in de Tweede Kamer zijn gedaan.

Voorts vroegen deze leden of afzonderlijk kan worden opgegeven wat er van de zijde van de Tweede Kamer ten opzichte van de 3e fase via aangenomen moties is te kennen gegeven.

Ten slotte wensten zij te vernemen welke groepen belastingplichtigen van het onderhavig wetsvoorstel zullen profiteren en welke groepen zullen moeten inleveren, onder vermelding van de aantallen personen en bedragen waar het globaal om gaat.

De leden van de fracties van **D'66** en de **P.P.R.** waren van mening dat door de haastige afhandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer het niet alleen onmogelijk is geweest de adviezen van de belangrijke adviesorganen zoals de Emancipatieraad daarin voldoende te betrekken, doch dat er ook onvoldoende gelegenheid is geweest voor reacties uit de maatschappij op een concreet wetsvoorstel. Daaraan doet het feit, dat onderdelen van het wetsvoorstel in een eerder stadium zijn besproken, niets af. Uit de reacties die de Eerste Kamer heeft uitgelokt om althans een deel van deze omissie goed te maken blijkt hoe groot de bezwaren zijn tegen voornamelijk:

- de privacy-aspecten van het wetsvoorstel;
- het feit dat vooral de bijverdieners door het wetsvoorstel worden getroffen.

Verwacht de regering niet – gelet op de vele en felle reacties uit de maatschappij alsmede de mogelijkheden die het ontwerp biedt tot ontduiking – dat, aangenomen dat dit ontwerp tot wet wordt verheven, deze wet zijn doel voorbij zal streven en het zwarte circuit zal bevorderen? Indien dit zo is vormt een en ander dan geen aanleiding voor de regering het wetsvoorstel in te trekken?

De leden van de **P.S.P.**-fractie stelden vast dat de staatssecretaris van Financiën in een debat vooruitlopend op dit wetsvoorstel in de Eerste Kamer er op gewezen heeft – evenals trouwens aan de overzijde van het Binnenhof – dat de gegevens bij de belastingdienst dusdanig beschermd zijn dat het niet nodig zou zijn dat men zich ongerust maakt over de privacy van de belastingplichtige.

Hoe oordeelt de staatssecretaris over het feit dat de formulieren die – vooruitlopend op het feit dat deze Kamer de wet nog niet heeft aangenomen – aan de loonbelastingplichtigen van de Landbouwhogeschool zijn uitgereikt, niet zijn voorzien van een antwoorderselvenveloppe? Hierdoor kan iedereen – onder andere van de interne postdienst die naar hun weten geen *speciale* geheimhoudingsplicht hebben – deze formulieren lezen.

Los van alle nadelen op het punt van de verandering van verdere emancipatorische ontwikkeling van de gehuwde vrouw, hoe oordeelt de staatssecretaris over het feit dat er al controlerende in feite een soort jurisprudentie moet ontstaan over de vraag wat nu precies onder samenwonen moet worden verstaan?

De hier aan het woord zijnde leden wisten niet of de staatssecretaris regelmatig in kringen verkeert waar mensen een zogenaamde LAT-verhouding hebben. Wanneer wonen dergelijke mensen samen? En wanneer wonen ze niet samen?

Hoe oordeelt de staatssecretaris over het feit dat formulieren waarbij een zogenaamde rolwisseling wordt aangevraagd in verband met de dreigende invoering van deze wet op dit moment niet verkrijgbaar blijken te zijn op de postkantoren?

Moet men niet tot de conclusie komen dat – los van de politiek verschillende inschattingen van bij voorbeeld de waarde van het huwelijk – dit wetsvoorstel veel te haastig is afgehandeld tot nu toe en geen wet mag worden? Dit ontwerp zal immers zeer veel moeilijkheden bij de toepassing geven (schokeffecten, privacy-aantasting, controleproblemen, omgekeerde deregulerings-effecten, om er maar enkele te noemen) en door zeer grote delen van de betrokken belastingplichtigen maar ook door vele deskundigen worden afgewezen.

Acht de staatssecretaris de op de wet vooruitlopende vragenlijsten die aan loonbelastingplichtigen zijn uitgereikt staatsrechtelijk wel juist?

Ten slotte vroegen de leden van de P.S.P.-fractie of de staatssecretaris het wetsvoorstel in overeenstemming acht met de verklaring van de rechten van de mens, waarbij de privacy van de mensen wordt gewaarborgd tenzij de belangen van de veiligheid van de Staat zich daartegen verzetten.

De leden van de **C.P.N.-fractie** wensten zich te beperken tot het stellen van de volgende twee vragen.

Heeft de staatssecretaris kennis genomen van de zeer talrijke bezwaren, welke onder andere betrekking hebben op de aantasting van de privacy bij de inwerkingtreding van het onderhavige wetsvoorstel per 1 januari 1984?

Vindt de staatssecretaris in de gefundeerde bezwaren, geuit in commentaren na de behandeling van het wetsvoorstel door de Tweede Kamer, geen aanleiding herziening dan wel intrekking van het wetsvoorstel te overwegen?

SPECIFIEKE VRAGEN

A. Vragen van de C.D.A.-fractie

a. Gezamenlijke huishouding

1. Sinds enige jaren komt in de *Successiewet* het begrip «een gemeenschappelijke huishouding» voor met betrekking tot niet-gehuwden. Kan worden medegedeeld hoeveel problemen en welke vraagpunten deze regeling inmiddels in de praktijk heeft opgeleverd? Kan het een en ander worden geïllustreerd met enige voorbeelden?

2. In het kader van het *bijstandsverhaal* speelt het begrip «economische eenheid» een rol. Volgens vaste jurisprudentie van de Kroon is er sprake van een economische eenheid als de zich tussen betrokkenen voordoende situatie in economisch opzicht niet wezenlijk verschilt van die van een gezin als bedoeld in artikel 5 ABW (vgl. mr. Annie Lenting in *De Praktijk*gids 1983/19).

Kunnen de criteria die door de jurisprudentie in deze wet zijn ontwikkeld met name worden toegepast op het onderhavige begrip?

3. De Raad van State heeft in zijn advies twijfel uitgesproken of de uitleg van het begrip wel geheel kan worden overgelaten aan de praktijk en de rechtspraak. Bij de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer kon ook de staatssecretaris van Financiën – overigens begrijpelijk – niet op voorgedragen casuïstiek altijd terstond een antwoord geven. Is het mogelijk een samenvattende beschouwing te geven over dit begrip op grond van tijdens het debat in de Tweede Kamer gedane uitspraken?

4. Welke mate van controle zal worden uitgeoefend door de belastingdienst indien wordt gesteld door betrokkenen dat sprake is van een gezamenlijke huishouding? In verscheidene brieven die de Eerste Kamer hebben bereikt, wordt gesproken over «een uitnodiging tot fraude». Wordt dit onderkend? Zal een normale controle plaatsvinden?

5. Wanneer is er sprake van voldoende bewijs ten aanzien van al dan niet samenwonen?

6. In een brief van 21 november jl. aan de vaste commissie voor Financiën van de Eerste Kamer concludeert de Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten: «In de voorgestelde regeling heeft de term «gezamenlijke huishouding» een centrale plaats en naar ons oordeel is dat begrip enerzijds te vaag om een goed criterium te vormen voor de bedoeling van het wetsvoorstel, terwijl anderzijds onzes inziens een adequate controle-mogelijkheid ontbreekt om de aangifte op dit punt op haar juistheid te controleren. Wij ontraden dan ook de aanneming van het wetsvoorstel.».

Kan nader op dit standpunt worden ingegaan?

b. *Bejaarden, oudere kinderen, hulpbehoevenden e.d.*

1. Is het, gelet op de doelstellingen van het wetsvoorstel, verantwoord dat meer belasting verschuldigd kan worden dan thans, in gevallen dat betrokkenen de zorg op zich hebben genomen van bejaarden of anderszins hulpbehoevend zijnde familieleden? Kunnen de beweegredenen nog eens worden uiteengezet van deze toch onbedoelde consequenties?

2. Had er geen aanleiding bestaan hier aanvullende criteria te stellen, bij voorbeeld een maximale leeftijdsgrens?

c. *Privacy-aspecten*

1. Is de weergave van een interview met onder meer de staatssecretaris van Financiën in het Utrechts Nieuwsblad van 23 november jl. juist ten aanzien van het volgende als het gaat om het bezwaar van de privacy-inbreuk:

«Staatssecretaris Koning (Financiën) heeft verklaard dat bezwaar te erkennen. Maar hij wees er tevens op dat er tal van mogelijkheden zijn om aan een juiste invulling van de nieuwe verklaring te ontkomen. Een mogelijkheid is bij voorbeeld om de verklaring onjuist in te vullen (dat wil zeggen op te geven dat de partner niet werkt). Tegelijkertijd moet er dan een brief naar de belastinginspecteur gaan, waarin wordt medegedeeld dat valsheid in geschrifte is gepleegd. Aan de hand van deze brief, waarin overigens wel een goede reden voor de foutieve invulling moet worden gegeven, kan de inspecteur dan beslissen of een aanslagbiljet voor de inkomstenbelasting toegestuurd moet worden.».

Indien de weergave juist is, hoe moet dan deze oplossing voor het privacy-punt worden geduid? Als een goede grap, als uitlokking tot valsheid in geschrifte of als een ingenieuze daad van adviseurschap?

2. Is de constatering in het algemeen juist te achten, dat vertrouwelijkheid van een tot de privacy van belanghebbenden behorend feit slechts *eenmaal* kan worden opgeheven om voor altijd opgeheven te blijven? Met andere woorden, dat remediërende maatregelen, bij voorbeeld per 1 januari 1986 of later, voor het concrete geval nauwelijks meer betekenis hebben?

d. *Fiscale verzelfstanding van inkomensbestanddelen*

1. Zowel door de Raad van het Midden- en Kleinbedrijf als door het Landbouwschap is er in brieven aan de Eerste Kamer op gewezen dat door de voorgestelde uitbreiding van de verzelfstanding en integrale rolwisseling en het vervallen van de maritale verliescompensatie een deel van de «carry-back-mogelijkheden» en van de verliescompensatie verloren gaat. Kan hierop worden ingegaan? Kan toepassing van de hardheidsclausule worden toegezegd?

2. Is het juist dat de maritale verliescompensatie in een aantal gevallen nog steeds gewenst is? Is het derhalve onjuist, dat deze niet meer nodig zou zijn? Hoe wordt geoordeeld over het volgende voorbeeld van een «startende» ondernemer met een verlies van f 10 000, terwijl zijn partner een arbeidsinkomen heeft van f 40 000; de aftrekposten zijn f 15 000. Hoe wordt de partner belast op grond van de wettekst en hoe bij maritale verliescompensatie?

3. Het vereiste van «feitelijk» ondernemerschap is vervallen in de concept-tekst voor artikel 5. Hoe wordt de zelfstandigen-aftrek van de vrouw verwerkt, die feitelijk een onderneming drijft? Waarom komt deze aftrek niet voor in de opsomming van artikel 5, lid 3, van het concept?

4. Hoe werkt de regeling als de vrouw commanditaire vennoot is? Er is geen overgangsregeling voor oude verliezen per 1 januari 1984 opgenomen, terwijl dit wel het geval is bij de oudedagsreserve. Is dit een omissie?

e. Meewerkende vrouw in onderneming van de man

De Raad van het Midden- en Kleinbedrijf constateert in zijn brief aan de Eerste Kamer, dat hij tot zijn teleurstelling heeft moeten constateren, dat geen van de door hem gesignaleerde knelpunten tijdens de snelle behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer in bevredigende mate is weggenomen. Onder meer wordt gewezen op onevenwichtigheden in het ontwerp die een discriminerende werking hebben ten aanzien van de gehuwde meewerkende partner in vergelijking met de samenwonende niet-gehuwde partner. Als gevolg van het niet aanpassen van de winstverdelingsregeling aan de gewijzigde tariefgroep-indeling dreigt volgens de Raad de fiscale positie van de meewerkende echtgenoot in een aantal situaties te verslechteren. Kan hierop nader worden ingegaan?

f. Budgettaire aspecten

1. Kan nog eens in totaliteit en per componenten worden aangegeven hoeveel de budgettaire meeropbrengsten en kosten zijn voor het jaar 1984?

2. Kan, gelet op het feit dat een nadere regeling per 1 januari 1985 is gepland, worden toegestaan de berekening voor 1984 op kasbasis te doen? Hoeveel is dan de budgettaire bate voor dat jaar?

3. Hoeveel is er budgettair veranderd door de in de Tweede Kamer aanvaarde amendementen c.q. de toezeggingen in de uitvoerings sfeer?

4. In de nota naar aanleiding van het eindverslag voor de Tweede Kamer (stuk 18 121, nr. 7 blz. 3) wordt opgemerkt, dat «niet de nood van de schatkist de achterliggende gedachte vormt voor de in dit wetsvoorstel opgenomen voorstellen».

Betekent dit, dat het wetsvoorstel alleen op fiscaal-theoretische en maatschappelijke aspecten mag worden beoordeeld en de budgettaire aspecten niet decisief zijn?

5. Wordt de mening gedeeld, dat een principiële wetsvoorstel als het onderhavige geen onderdeel van enig dekkingsplan behoort uit te maken?

6. Is het juist, zoals ook in het verleden door de regering is erkend, dat noodzakelijke maatregelen voor bepaalde bevolkingsgroepen, bij voorbeeld de echte minima, niet mogen worden gefinancierd in de vorm van een «bestemmingsbelasting»? Is het juist, dat er in het onderhavige geval niet een zodanige band bestaat?

g. Rol van de belastingadviseur

In een brief van 21 november jl. aan de vaste Commissie voor Financiën van de Eerste Kamer der Staten-Generaal stelt de alom gerespecteerde Nederlandse Federatie van Belastingconsulenten in een slotconclusie, dat («mocht de regeling onverhoopt kracht van wet krijgen») zij zal overwegen haar leden te adviseren bij *alle* door hen verzorgde aangiften van ongehuiden een verklaring te voegen, dat voor de juiste aanspraak van belanghebbende op de belastingvrije som met de toeslagen, geen verantwoordelijkheid wordt aanvaard. Mag worden aangenomen, dat de belastingdienst een zodanige verklaring eventueel zal aanvaarden, gelet op de ernst van de overwegingen waarop zij berust?

h. Rol van de Staten-Generaal

1. Op een tweetal plaatsen wordt in voetnoten op de «Werknemersverklaring Loonbelasting» uitgave december 1983 vermeld:
«Bij de samenstelling van de werknemersverklaring moest noodgedwongen worden vooruitgelopen op de behandeling van het desbetreffende wetsontwerp door de Staten-Generaal.» Kan worden uiteengezet waaruit deze «nood» van de Staat heeft bestaan?
2. Bestaat er verschil tussen de volgende situaties:
 - a. In verband met op handen zijnde tariefswijzigingen worden tabellen e.d. reeds «onder voorbehoud» naar de werkgevers gestuurd;
 - b. in verband met belangrijke wijzigingen in tariefgroep-indelingen, waarvoor ook gegevens van werknemers nodig zijn die eerder niet vereist werden, worden onder voorbehoud aan werknemers reeds aangepaste werknemersverklaringen voorgelegd.
3. Is het criterium van de «heffingshandeling» beslissend dan wel het criterium van de aanwezigheid van een wettelijke basis voor gerichte vragen, indien het gaat om ingrijpende verschillen in de positie van belastingplichtigen?
4. Artikel 29 van de Wet op de loonbelasting luidt: «De werknemer is gehouden volgens door onze minister te stellen regelen aan de inhoudingsplichtige opgave te verstrekken van gegevens waarvan de kennisneming voor de heffing van de belasting van belang kan zijn». Impliceert deze bepaling niet, dat eerst de wettelijke regeling van de belasting, waarover de vragen in concreto gaan, tot stand moet zijn gekomen door plaatsing in het Staatsblad? Staat in dit opzicht een ingrijpende wijziging van een belastingwet niet gelijk met de wettelijke introductie van een geheel nieuwe belasting?
5. Is het wel aanvaardbaar, dat burgers die op in hun ogen juiste staatkundige gronden de invulling van hun werknemersverklaring hebben opgeschort tot de definitieve fase van het onderhavige wetsvoorstel is bereikt, daarvan eventueel nadelige gevolgen ondervinden?

B. Vragen van de V.V.D.-fractie

1. Waarom heeft de regering niet gekozen voor een tijdelijke maatregel ter dekking van het budgettaire tekort om over twee jaar te komen met een zeer zorgvuldig afgewogen wetsvoorstel? Welke van de in de Tweede Kamer en inmiddels in verschenen artikelen aangedragen suggesties voor noodwetgeving ter dekking van de f 530 mln. spreekt de regering het meeste aan indien de Eerste Kamer zou besluiten het wetsvoorstel niet te accepteren?

2. Beschikt de regering over informatie op welke wijze met het onderhavig vraagstuk, in casu de belasting op tweeverdieners wordt omgegaan in bij voorbeeld de USA en nabijgelegen EEG-landen? En zo ja, kan die becomingariseerd worden overgelegd? Kan in dit verband een nadere toelichting worden gegeven op het «Oostenrijkse» stelsel (zogenaamde kortingsbedragen) en op het «tax-credit-system» in relatie tot dit wetsvoorstel?

Ter toelichting: in sommige van de Nederland omringende landen (bij voorbeeld Frankrijk) en in de USA zijn meer inkomens in een leefeenheid reeds jarenlange praktijk waarop de systematiek van de belastingheffing reeds zal zijn ingespeeld. Kennisneming daarvan lijkt relevant, met name of een begrip als «gezamenlijke huishouding» voor de bepaling van draagkracht een overwegende rol speelt.

3. Zou het wetsvoorstel zijn ingediend indien het een negatief effect op de belastingenopbrengsten zou hebben gehad?

Ter toelichting: een belangrijk deel van de kritiek is gebaseerd op de stelling dat niet gedachten omtrent emancipatie/verzelfstandiging voorop hebben gestaan doch de dekking van de tekorten.

4. Denkt de regering de filosofie onder dit wetsvoorsel successievelijk in andere families van wetgeving te gaan toepassen? Te denken is aan pensioenwetgeving, ziekenfondsanspraken, sociaal verzekeringsstelsel e.d. Is het mede in dit licht niet van essentieel belang dat administratief-technisch kan worden gecontroleerd of en in hoeverre een samenlevingsvorm aanwezig is met de bedoeling duurzaam te zijn (een huwelijk, een samenlevingscontract). Is het de regering bij benadering bekend wat de financiële en andere gevolgen zijn van toepassing van de hier gehanteerde filosofie in de reeds genoemde andere families van wetgeving en wat de gevolgen zijn van het slechten van formele criteria in de zogenaamde «bovenbouw» van de belastingwetgeving (buitengewone lasten en dergelijke)?

Ter toelichting: het heeft er de schijn van dat voor dit wetsvoorstel is gekozen voor die benadering die het minste geld kost zonder voldoende nota te nemen van de consequenties van deze keuze in breder verband.

5. De Sociale Verzekeringsraad heeft de regering per 30 november bericht dat het uitgesloten moet worden geacht dat de uitvoeringsorganen een eventuele nieuwe wetgeving per 1 januari 1984 kunnen realiseren. De parlementaire behandeling daartoe is te laat (29 december 1983) afgerond. Welke maatregelen denkt de regering te treffen terzake?

6. Op welke wijze denkt de regering tegemoet te komen aan de problematiek van de meewerkende partner in een onderneming zodat van een vergelijkbare fiscale benadering sprake is?

7. Aan welke oplossingen denkt de regering voor de gevallen dat een van de inkomens van tweeverdieners in het buitenland wordt verdiend?

8. Het begrip gezamenlijke huishouding.
- Hoe kunnen ongehuwden, die afgezien van een vriendschappelijke relatie en het bewonen van hetzelfde huis niets gezamenlijk doen, hun recht vast laten stellen op de alleenstaandentoeslag zonder dat de fiscus vergaand inzicht krijgt in hun privacy?
 - Impliceert het delen van de huisvesting, keuken en/of huiskamer en niet van de slaapkamer een gezamenlijke huishouding?
 - Indien ex-gehuwden in het belang van de kinderen verschillende delen van hetzelfde huis bewonen: is er dan sprake van een gezamenlijke huishouding?
 - Waarom behoort het inkomen van kinderen niet tot gezamenlijke huishouding?

9. Met name de zogenaamde «anderhalf-verdieners» zullen aanzienlijk meer belasting moeten betalen dan tot nu toe. Acht de regering dit onder meer vanuit de emancipatiegedachte de juiste benadering?

Ter toelichting: met name de gehuwde vrouwen werken part-time in dienstverband en genieten daardoor relatief lage inkomens. Veelal spelen daarbij twee factoren in combinatie met elkaar:

- het opvangen van kosten van hypotheek, studerende kinderen, minder inkomsten van de partner e.d.;
- het gevoel van eigenwaarde doordat maatschappelijk meegefunctioneerd wordt en de wetenschap dat een afwezigheid op de arbeidsmarkt voor enige tijd het verkrijgen van een arbeidsplaats vrijwel onmogelijk maakt.

10. Het is niet duidelijk wat op dit moment aan de administratieve automatisering ontbreekt om de schokeffecten te voorkomen. Kan de regering dat in het kort uiteenzetten?

11. Kan de regering indicatief aangeven in hoeveel gevallen er naar haar mening sprake zal zijn van twee ongehuwden die beide bij de aanvang van het kalenderjaar de leeftijd van 27 jaar hebben bereikt, waarbij een van hen een inkomen geniet van minder dan f 7381 en er sprake is van een gezamenlijke huishouding?

12. Een «LAT-relatie» wordt in het algemeen niet tot de gezamenlijke huishoudingen gerekend (zie memorie van antwoord).

a. In welke gevallen wordt een «LAT-relatie» soms wel tot gezamenlijke huishouding bestempeld?

b. Hoe denkt men zonder inbreuk op de privacy te controleren wat de concrete situatie daadwerkelijk is?

C. Vragen van de P.v.d.A.-fractie

1. Kan worden aangegeven hoeveel bij belastbare inkomens van respectievelijk f 10 000, f 20 000, f 30 000, f 40 000 en f 50 000 de inkomenseffecten bedragen voor samenwonende «alleenstaande ouders» bij aanvaarding van het wetsvoorstel?

2. Het wetsvoorstel behandelt in een aantal opzichten gehuwde en ongehuwde samenwoners gelijk. Kan worden aangegeven in een overzicht in welke gevallen na eventuele aanvaarding van het wetsvoorstel geen gelijke behandeling plaatsvindt in de fiscale wetgeving en in het stelsel van de sociale zekerheid?

Kan in dit overzicht tevens worden aangegeven welke wijzigingen in de zogenaamde 3e fase alsnog volgens de huidige inzichten zullen worden aangebracht?

3. Kan tenslotte worden aangegeven, hoe zeker het is dat de zogeheten schokeffecten, die optreden als de verdienende met het laagste inkomen meer verdient dan respectievelijk f 5026 en f 7662 in de zogenaamde 3e fase zullen verdwijnen?

De leden van de fracties van de **S.G.P.**, de **P.P.R.**, de **R.P.F.** en het **G.P.V.** zagen in dit stadium af van stellen van vragen, maar behielden zich het recht voor bij de openbare beraadslaging het woord te voeren.

Ervan uitgaande dat de regering vóór 24 december a.s. geantwoord zal hebben acht de commissie de openbare behandeling van dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorziter van de commissie,
Christiaanse

De griffier van de commissie,
Sprey